

Aan: Wethouders Wmo

Betreft: Knelpunten inkoop Wmo -ondersteuning

Datum: 3 oktober 2014

Geachte portefeuillehouder zorg,

Met de inkoop van de Wmo ondersteuning naderen we een cruciale fase in de transitie. Voor alle partijen is dit een spannende en onzekere tijd. Voor de aanbieders omdat het gaat om het aanpassen van hun bedrijfsvoering en de personele gevolgen die dit heeft. Er zullen keuzen gemaakt worden die aanbieders raken. Huidige cliënten verkeren in onzekerheid of en van wie zij in 2015 hun zorg en ondersteuning ontvangen. En voor u als gemeenten ligt er de uitdaging om in korte tijd voldoende aanbod te borgen, waarbij vaak niet helder is welke zorg precies aan welke cliënten geleverd moet worden en of daar voldoende budget voor ter beschikking is gesteld. Wij zijn ons terdege bewust van de omvang en de complexiteit van de Wmo decentralisatie voor alle partijen.

Op allerlei manieren volgen VWS en VNG of gemeenten tijdig de noodzakelijke bestuurlijke stappen zetten om vanaf 1-1-2015 de nieuwe taken van de Wmo 2015 te kunnen uitvoeren. We doen dat via het Transitievolgsysteem, het Ondersteuningsteam Decentralisaties en via netwerken van ambtenaren en koepels van zorgaanbieders en financiers. VWS en VNG hebben een aantal focuspunten benoemd waarop het transitievolgsysteem speciaal zal monitoren. Met betrekking tot de inkoop van Wmo ondersteuning is afgesproken dat er uiterlijk op 1 oktober 2014 ingekocht moet zijn, teneinde op 1 januari 2015 een passend en dekkend aanbod van maatschappelijke ondersteuning te hebben. Nu deze datum gepasseerd is, is het van belang dat – daar waar nog geen contracten zijn ondertekend – gemeenten en aanbieders een realistisch beeld hebben van de wijze waarop de inkoop plaats gaat vinden.

Signalen

Evenals uw gemeente ontvangt de VNG signalen over het inkooptraject. Het gaat daarbij zowel om positieve voorbeelden als om zorgelijke signalen.

De VNG is in gesprek met VWS en met de brancheorganisaties Actiz, BTN, Federatie Opvang, VGN en GGZ Nederland over de stand van zaken met betrekking tot de inkoop door gemeenten van Wmo ondersteuning. De brancheorganisaties ontvangen van hun leden veel zorgen en klachten over de inkooptrajecten. We hebben met VWS en de brancheorganisaties afgesproken dat het binnen het decentrale kader van de Wmo 2015 het meest passend is dat lokale en regionale partijen eventuele problemen bij de uitvoering zoveel mogelijk lokaal en regionaal oplossen. Branches gaan eerst zelf na welke signalen besproken moeten worden met VWS en VNG.

De kwesties die te herleiden zijn tot algemene aandachtspunten, hebben wij in deze brief benoemd en vanuit ons perspectief van een reactie voorzien. Wij geven een aanbeveling hoe u daarmee om zou kunnen gaan.

Met deze brief willen wij een bijdrage leveren aan de optimalisatie van de samenwerking tussen gemeenten en aanbieders om de decentralisatie tot een goed einde te brengen.

Positie VNG bij concrete knelpunten

Wanneer aanbieders en gemeenten er met elkaar niet uitkomen, kan dit besproken worden tussen de brancheorganisaties van financiers (ZN en VNG), de hierboven genoemde brancheorganisaties van aanbieders en VWS.

De focus van de VNG daarbij is de vraag of – door het stellen van onredelijke eisen - de continuïteit van ondersteuning niet geborgd kan worden. Hierbij is het van belang dat ‘namen en rugnummers’ worden benoemd. Zorgaanbieders willen zich echter niet altijd bekend maken om hun relatie met de gemeente niet onder druk te zetten. We zullen hiermee zorgvuldig én pragmatisch omgaan.

Als uit een feitenanalyse blijkt dat er een risico bestaat voor de continuïteit van zorg en ondersteuning, zal de VNG eventueel samen met VWS actie ondernemen. Gemeenten wordt extra ondersteuning geboden vanuit het Ondersteuningsteam decentralisaties (OTD) en er kunnen gesprekken plaatsvinden om partijen bij elkaar te brengen. Voor de situatie dat gemeenten en aanbieders er niet uitkomen heeft het ministerie van VWS een interventieteam onder voorzitterschap van de heer D. Terpstra in het leven geroepen. De VNG maakt daarvan geen deel uit, vanwege haar rol als ondersteuner van gemeenten.

Interventieteam Hervorming Langdurige Zorg¹

Het interventieteam zet zich met bemiddeling en advisering in voor de continuïteit van zorg en het voorkomen van onnodige ontslagen. Het interventieteam heeft een tweeledig doel. In eerste instantie komt zij als onafhankelijke partij in actie als het proces rond de inkoop van zorg en ondersteuning in de regio stopt. In tweede instantie kan het interventieteam bij onenigheid tussen partijen een bemiddelende en adviserende rol spelen om de sociale gevolgen voor medewerkers te minimaliseren. Zodoende wordt een redelijke opstelling van betrokken partijen bevorderd met als doel een verantwoorde transitie op de arbeidsmarkt. Het interventieteam zal ook nadrukkelijk aandacht hebben voor het verloop van de gesprekken over overname van personeel en het volgens VWS ‘oneigenlijk gebruik van alfa-hulpconstructies’. Het interventieteam kan ook op basis van eigen signalen in gesprek gaan met aanbieders en inkoopende partijen en zal waar nodig de bewindslieden adviseren. Dhr. Terpstra start op 1 oktober met zijn werkzaamheden. Verzoeken en meldingen kunnen vanaf deze week bij het interventieteam ingediend worden: Terpstra.IHLZ@minvws.nl

Hieronder wordt ingegaan op een aantal algemene aandachtspunten bij de inkoop van de Wmo ondersteuning

Tariefkortingen

Veel klachten van aanbieders betreffen de hoogte van de door de gemeente geboden tarieven. Deze zouden hoger zijn dan de 11% die het rijk in 2015 kort.

Wat adviseert de VNG?

Allereerst willen wij het misverstand uit de weg ruimen dat gemeenten zich zouden moeten houden aan een maximaal kortingspercentage van 11%. Op het bedrag voor 2015 dat landelijk overgaat naar

¹ De tekst is afkomstig uit de brief van VWS over de arbeidsmarkt van 28 september 2014

gemeenten is een korting van 11 % toegepast. Hiermee moeten gemeenten echter meerdere taken uitvoeren en hebben zij te maken met hogere kortingen na 2015 en met een onzekere volume ontwikkeling. Daarnaast zijn er de gemeentelijke uitvoeringskosten en het gegeven dat op de tarieven van huidige pgb's niet bezuinigd kan worden. Bovendien worstelen veel gemeenten met de relatie tussen de indicatiegegevens en de informatie die zij van de zorginstellingen krijgen. Gebleken is dat de verschillen per gemeente groot zijn. Sommige gemeenten moeten meer bezuinigen dan anderen. VNG doet geen uitspraken over aanvaardbare kortingspercentages. Relevant is de zorgcontinuïteit voor de cliënten en het wettelijk correct uitvoeren van de nieuwe taken binnen de budgetten die daarvoor ter beschikking zijn gesteld.

Als gemeenten werken met gemiddelde tarieven voor diverse soorten zorg en ondersteuning, dan is het van belang dat er een goed beeld is van de verschillen tussen deze soorten. Specialistische ondersteuning is tenslotte duurder en instellingen die deze zorg als corebusiness hebben, hebben minder mogelijkheden om kosten te middelen.

Transparantie bij zorgaanbieders en gemeenten over de opbouw van tarieven, kortingen én het volume is van belang. Gemeenten zouden aanbieders de ruimte kunnen bieden om hun bedrijfsvoering gefaseerd aan te passen.

Korte termijn vernieuwing

Aanbieders geven aan dat de korting op de tarieven voor 2015 door de gemeente wordt opgelegd zonder dat er een mogelijkheid is met de gemeente te overleggen hoe deze korting door middel van andere arrangementen opgevangen kan worden. Tegelijkertijd verwachten gemeenten van de zorgaanbieder dat deze in 2015 zorgcontinuïteit biedt aan de bestaande cliënten. Aanbieders vinden voor dit dilemma geen gehoor bij gemeenten en lopen soms aan tegen een (al dan niet extern) inkoopbureau dat "geen mededelingen doet".

Wat adviseert de VNG?

Het overgangsrecht voor bestaande cliënten in 2015 is een belangrijk uitgangspunt in de transitie. De bezuinigingen op het macro budget Wmo in 2015 zijn verzacht om een geleidelijke overgang te bewerkstelligen. Gemeenten moeten waarborgen dat overgangsccliënten in 2015 niet zonder zorg komen, waarbij de geldende indicatie leidend is. Dat wil niet zeggen dat die zorg niet anders en goedkoper aangeboden kan worden. Daarvoor is en blijft het open gesprek met gemeentelijke beleidsmakers over de uitvoering van de nieuwe taken voor aanbieders van groot belang. Zo ontstaat begrip voor elkaars situatie, het leveren van maatwerk en de mogelijkheden die er voor aanbieders zijn om hun aanbod anders te organiseren. Ook Wmo raden en patiënten- en cliëntenorganisaties willen daar graag in meedenken.

Wij raden gemeenten aan met aanbieders in gesprek te blijven over de mogelijkheden om de zorg in lijn met de lopende indicatie, anders aan te bieden. In overleg met de cliënt, kunnen zorgaanbieders ook bij lopende indicaties goedkopere arrangementen aanbieden. Het is van belang dat gemeenten hierin met de zorgaanbieder creatief in overleg zijn en daarbij aandacht hebben voor zorg en ondersteuning die in de keten is georganiseerd. Het stopzetten of anders organiseren van deze zorg en ondersteuning heeft ook gevolgen voor andere zorgonderdelen in de keten.

Voor het aanbieden van goedkopere oplossingen – in overleg met de cliënt - kan worden gedacht aan het aanpassen van de groepsgrootte bij dagbesteding, het betrekken/inzetten van het steunsysteem

van de cliënt bij de ondersteuning, de ondersteuning door professionals deels te vervangen door een combinatie van vrijwilligers en professionals, verschillende soorten dagbesteding samenvoegen, in plaats van individuele begeleiding aan huis, de mogelijkheid bieden om te skypen of te chatten met de hulpverlener of beeldzorg te bieden, in plaats van individuele begeleiding aan huis, meer collectieve voorlichting en inloopmogelijkheden creëren. Zoals is in het overgangsrecht wordt vermeld dient de zorg/ondersteuning te voldoen aan het indicatiebesluit en onder dezelfde condities te worden geleverd. Binnen het overgangsrecht kan toegewerkt worden naar een geleidelijke overgang naar de hierboven genoemde vernieuwing.

Voor meer informatie verwijzen wij naar de handreiking overgangsrecht:

<http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/Handreiking%20Identiteitsgebonden%20Overgangsr echt.pdf>

Voorts zullen aanbieders op de langere termijn besparingen kunnen realiseren in de bedrijfsvoering en de administratieve lasten, mits gemeenten gebruik maken van de eenduidige standaarden die hiervoor ontwikkeld zijn. Verderop in deze brief gaan we daar nog verder op in.

Kortdurend verblijf

Aanbieders geven aan dat er gemeenten zijn die wel de verblijfscomponent van het kortdurend verblijf inkopen, maar niet de bijbehorende zorg.

Wat adviseert de VNG?

De bijbehorende zorg kan bestaan uit verpleging, ondersteuning bij persoonlijke verzorging en begeleiding. Verpleging valt onder de Zvw maar de ondersteuning bij persoonlijke verzorging en de begeleiding vallen onder de Wmo.

Vervoer van en naar de dagbesteding

Vervoer wordt door gemeenten vaak integraal ingekocht zonder rekening te houden met specifieke groepen zoals rolstoelvervoer dat duurder is dan regulier vervoer.

Wat adviseert de VNG?

Wij adviseren gemeenten rekening te houden met de verschillende vormen van vervoer en de bijbehorende kosten.

Social return on investment

Veel gemeenten nemen standaard in de aanbestedingsstukken op dat aanbieders een bepaald percentage van de opdracht moeten laten uitvoeren door uitkeringsgerechtigden. Vanwege de korting op de tarieven hebben veel aanbieders al teveel personeel in dienst. Er ontstaat dan de ongewenste situatie dat de aanbieder nog meer personeel moet ontslaan om uitkeringsgerechtigden in dienst te nemen. Aanbieders zijn terughoudend om met deze selectie eis in te stemmen.

Wat adviseert de VNG?

Wij adviseren gemeenten om sociale return alleen op te nemen als dit realistisch is en waargemaakt kan worden. Eventuele negatieve gevolgen zoals verdringing op de arbeidsmarkt en instroom van nieuwe werklozen moeten van te voren worden onderzocht. Voor meer informatie verwijzen wij u naar: <https://www.vng.nl/onderwerpenindex/sociale-zaken/social-return>

Mededinging

Gemeenten vragen soms een vorm van samenwerking tussen aanbieders die niet kan worden georganiseerd omdat het in strijd is met de mededingingsregels.

Wat adviseert de VNG?

Aanbieders moeten zich houden aan de mededingingsregels. Voor meer informatie over de grenzen en mogelijkheden van samenwerking verwijzen wij u naar:

<http://www.invoeringwmo.nl/actueel/nieuws/informatiekaarten-mededinging-het-sociale-domein> .

Administratieve lasten

We hebben veel signalen gekregen van aanbieders over verzwaring van de administratieve lastendruk als gevolg van eisen die gemeenten bij de inkoop hebben gesteld. Het gaat om:

- Declaratie en verantwoording

Gemeenten geven in hun aanbestedingsdocumenten nogal eens aan dat verantwoordingseisen na het afsluiten van de contracten nader worden ingevuld. Aanbieders weten op het moment van offeren onvoldoende wat ze kunnen verwachten. Andere gemeenten stellen soms eisen die niet aansluiten bij wat de aanbieders onder de AWBZ gewend waren. Zij kunnen bijvoorbeeld niet voldoen aan de eis dat de jaarafrekening met accountantsverklaring voor 1 maart van het volgen de jaar bij de gemeente moet zijn ingediend.

Het is van belang dat gemeenten goede afspraken met aanbieders maken over hoe de zorg wordt gedeclareerd en betaald. Om onnodige administratieve lasten voor aanbieders te voorkomen, heeft de VNG standaarden afgesproken voor de declaratie en verantwoording van p maal q gefinancierde zorg door aanbieders.

Wat adviseert de VNG?

Maak bij de declaratie van de p x q gefinancierde zorg gebruik van de iWmo standaarden. Geef u ICT leverancier opdracht om deze standaarden in te bouwen in het ICT pakket voor de Wmo. Over de precieze wijze van aansluiting op deze standaarden zult u op korte termijn door VNG/KING nader geïnformeerd worden. Voor meer informatie zie VISD informatie/standaarden:

<https://www.visd.nl/secties/ketenanalyse-3d/actiepunt-3-keteninformatisering>

Voor informatie over verantwoording verwijzen wij naar de gelijknamige handreiking:

<http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/HR%20verantwoording%20Wmo%20Jeugd.pdf>

De informatie gegevensset waarvan de algemene ledenvergadering van de VNG heeft besloten dat alle gemeenten die gaan gebruiken is te vinden op:

<https://www.visd.nl/visd/informatiebeveiliging-het-sociaal-domein>

Voor meer informatie over bevoorschotting verwijzen wij naar de gelijknamige factsheet over bevoorschotting:

https://www.vng.nl/files/vng/publicaties/2014/20140912_bevoorschotting-door-gemeenten_0.pdf

- VOG-verklaringen en BIG registraties

Veel gemeenten eisen in de aanbestedingsstukken dat alle medewerkers van de aanbieder een VOG verklaring hebben, ook waar dat nu niet gebruikelijk is. Eenzelfde geluid hebben we vernomen over de eis voor een BIG-registratie voor hoger opgeleid personeel. De aanbieders worden geacht de kosten en administratieve lasten die deze eisen met zich meebrengen zelf te betalen.

Wat adviseert de VNG?

De decentralisatieoperatie Wmo was mede bedoeld om de regeldruk in de zorg te verminderen. Wij bepleiten ook hier enige soepelheid van de kant van gemeenten. Overleg met de aanbieders in welke situaties en voor welk personeel een VOG of BIG-registratie werkelijk noodzakelijk is. Bijvoorbeeld alleen voor nieuw personeel en niet voor personeel dat zich al jarenlang heeft bewezen. Geef de aanbieder de ruimte om zelf maatregelen te nemen om de risico's van misbruik die zich in het werk met kwetsbare mensen kunnen voordoen, te beheersen. Geef de aanbieder een zekere overgangperiode om de noodzakelijke VOG's en BIG-registraties te realiseren. Niet alles hoeft in 2015 al klaar te zijn.

- Cliëntervaringsonderzoek

Een aantal gemeenten stellen aan aanbieders de eis om jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek uit te voeren. Gecertificeerde aanbieders hoeven dit onder de AWBZ maar één keer per twee jaar te doen.

Wat adviseert de VNG?

Geef aanbieders wat meer tijd, ook gemeenten hoeven pas in 2016 voor het eerst cliëntervaringsonderzoek te doen. Bespreek met aanbieders hoe de verschillende onderzoeken complementair kunnen zijn en de cliënt niet overmatig belasten. Er zijn mogelijk ook andere manieren waarop informatie over klantervaringen tussen aanbieder en gemeenten gedeeld kan worden.

Hieronder wijzen wij u op de landelijke inkoopafspraken die onlangs gemaakt zijn.

Landelijke inkoopafspraken zintuiglijk gehandicapten (hierna ZG)

Onder de Wmo 2015 vallen ook vormen van specialistische ondersteuning voor mensen met zintuiglijke beperkingen. De aantallen cliënten zijn in de meeste gemeenten echter klein. Het aantal aanbieders in het land met de gevraagde expertise is beperkt. Deze vorm van begeleiding voor deze doelgroep is lastig lokaal te organiseren en is specialistisch van aard. Daarom hebben het ministerie van VWS en de VNG al eerder besloten landelijke inkoopafspraken te maken. Gemeenten hebben de VNG in de ledenvergadering van 18 juni 2014 gemandateerd voor het sluiten van de raamcontracten met de gespecialiseerde aanbieders. Met de acht aanbieders ZG zijn nu voor de komende drie jaar tarief- en productafspraken gemaakt.

Wat adviseert de VNG?

Wij roepen u op gebruik te maken van deze afspraken.

Via deze link (<http://www.vng.nl/onderwerpenindex/decentralisaties-sociaal-domein/wmo-2015#overlay-context=onderwerpenindex/decentralisaties-sociaal-domein/wmo-2015>) komt u bij de raamovereenkomst die gebruikt is met de acht aanbieders + de programma's van eisen. Ook vindt u hier een informatiekaart. Op deze kaart kunt u nog eens nalezen wat de landelijke afspraken

inhouden en hoe de ondersteuning van deze aanbieders kan worden 'ingeroepen'. Voor de volledigheid vermelden wij dat er voor deze landelijke afspraken *geen* uitname uit het gemeentefonds heeft plaatsgevonden. De afspraken hebben alleen betrekking op de acht landelijke aanbieders en alleen op de functies zoals vermeld in de programma's van eisen. Vanzelf kunt u nog over andere producten afspraken maken met deze aanbieders, of lokaal afspraken maken met andere aanbieders voor deze doelgroep. De aanbieders gaan per 2015 factureren met de overeengekomen tarieven. Het inrichten van de toegang tot deze ondersteuning is vanzelf aan de gemeente. De tarieven zijn/worden aan iedere gemeente afzonderlijk gecommuniceerd.

Wij zijn ons terdege bewust van de omvang en de complexiteit van de Wmo decentralisatie. Wij hopen dat wij met deze brief een bijdrage kunnen leveren aan de optimalisatie van de samenwerking van gemeenten en aanbieders om de decentralisatie opdracht tot een goed einde te brengen.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

J. Kriens

Voorzitter directieraad

Bijlagen

Bij deze brief is een bijlage gevoegd met daarin de brief van de heer T. Robbe aan VWS. De heer Robbe ondersteunt een aantal gemeenten bij de inkoop en hij signaleert een aantal knelpunten die zich bij gemeenten voordoen ten aanzien van de eenmalige gegevensoverdracht, de budgetten en de BTW. Het antwoord van VWS op deze brief is ook bijgevoegd.